

Spodbujanje socialne vključenosti in občutka pripadanja otrok priseljencev

Predlog aktivnosti

1. Dan dobrodošlice

Pred začetkom šolskega leta otroke priseljence in njihove starše povabimo v šolo na dan dobrodošlice, kjer spoznajo učitelje in učiteljice, strokovne ter svetovalne delavke in delavce in druge zaposlene na šoli, šolske prostore, urnik, se seznanijo s slovenskim šolskim sistemom in z drugimi relevantnimi informacijami ter spoznajo tudi druge starše in otroke priseljence (Jelen Madruša in Majcen, 2018). V okviru dneva dobrodošlice jim lahko pokažemo tudi pomembne stavbe v lokalni skupnosti (knjižnico, različne kulturne ustanove, medgeneracijske centre, zdravstveni dom, CSD ipd.), jim ponudimo zloženke o podpornih dejavnostih v lokalnem okolju v jeziku, ki ga razumejo ter nekaj časa namenimo spoznavanju in druženju. Vabila za dan dobrodošlice pripravimo v jeziku, ki ga govorijo starši otrok priseljencev. Poskrbimo tudi za prevajanje in tolmačenje in jih pozdravimo v slovenskem in v njihovem maternem jeziku.

2. Priprava fizičnega okolja (IILT in SELB, 2007)

- Izdelava plakatov dobrodošlice (npr. **zemljevida** z označenimi državami, od koder prihajajo otroci, oblikovanje zapisov **pozdravov** v maternih jezikih oseb na šoli),
- **oznake pomembnih prostorov** v več jezikih ali v slikah,
- plakati, risbe, izdelki učencev in učenk na temo medkulturnosti,
- **zemljevid šole**, izdelan tako, da ga priseljenci lahko razumejo in se lažje orientirajo,
- **urniki**, pri katerih so predmeti ponazorjeni s **slikami** ali pa je poleg zapisa v slovenščini dodan zapis v jeziku, ki ga razume otrok priseljenec,
- šolska **pravila**, ki so ponazorjena tudi s **slikami** (posebej primerno v nižjih razredih OŠ),
- izdelava **plakata s sestavljanke** – na sestavnih delih so imena otrok, njihovi avtoportreti ter zapis stvari, ki jih imajo radi,
- zbirka knjig, slikanic, filmov, glasbe, slovarjev in drugega **gradiva v maternih jezikih** otrok priseljencev,
- **kotički**, kjer se lahko otroci/mladi **sprostijo**, umirijo, kaj preberejo, **škatla za sprostitvev** (z mehкими žogami za stiskanje, kartončki z zapisanimi strategijami za sproščanje, vajami za čuječnost ...) (Licardo in Burnšek, 2017).

3. Priprava letaka, zgibanke, vsebin na šolski spletni strani, kjer so v maternem jeziku otroka priseljenca ali v jeziku, ki ga otrok in/ali starši razumejo (mogoče angl.) predstavljene **ključne stvari glede razreda, pouka, šole** – na kratko, grafično, barvito, ne (preveč) formalno.

4. Priprava učencev na sprejem novega sošolca/nove sošolke

- Učitelj/-ica otrokom pove, da bodo dobili novega sošolca/novo sošolko, pove njegovo/njeno ime in od kod prihaja. Pozanima se o pravilni izgovorjavi imena in poskrbi, da se ga vsi v razredu naučijo. Pomembno je, da se ga naučimo tudi vsi zaposleni, ki bomo otroka poučevali.
- Ogledamo si lahko katero od [Zgodb otrok sveta](#), v katerih otroci govorijo o njihovih izkušnjah s selitvijo in z vključevanjem v novo okolje, skrbeh, ki so jih imeli ob tem in o pomenu pomoči, sprejemanja sošolk in sošolcev ali pa film ali risanko na to temo. Smiselno je tudi 5–15 min **ogled risanke/filma v jeziku, ki ga ne razume nihče v razredu**, da bi lažje zavzeli perspektivo otrok priseljencev (Vižintin, 2013). Ogledu/branju **sledi pogovor** s poudarkom na zavzemanju perspektive osebe, ki se preseli v nov kraj (npr. kaj jo skrbi, kaj potrebuje, kako ji lahko pomagajo sošolke/sošolci ...) (ZŠ, 2012).
- Mlajšim otrokom predstavimo **slikanico ali zgodbo** o temah, kot so: pripadnost skupnosti, dobro počutje, varnost, prijateljstvo, raznolikost ... in se pogovorimo o tem, kako se počutimo, ko pridemo v neznano okolje, kaj nas skrbi, česa se veselimo (ZŠ, 2012) ...
- Seznanimo se z **glavnimi značilnostmi države otroka priseljenca in njenimi posebnostmi** (s pomočjo filma, spleta, knjig, poslušanja glasbe, gostov z izkušnjo selitve), naučimo se pozdraviti, reči hvala/prosim, da/ne itd. v njegovem jeziku (ZŠ, 2012).
- Pogovarjamo se lahko o **načinih sporazumevanja z osebo, ki govori drug jezik**. Izhodišče za pogovor je lahko igra razvrščanje brez besed, v kateri se otroci po vrstnem redu razvrstijo po določeni značilnosti s pomočjo nebesedne komunikacije (Štirn in Žorž Kisilak, 2015).
- Za novega sošolca/sošolko lahko skupaj organiziramo zabavo dobrodošlice. Pri gospodinjstvu otroci pripravijo prigrizke, okrasijo učilnico, pripravijo nekaj iger, oblikujejo knjigo dobrodošlice s svojimi avtoportreti in z imeni ter željami za novega sošolca ali sošolko, se dogovorijo, kako mu/ji bodo pomagali pri spoznavanju novega okolja ipd.
- Tudi starši pomembno vplivajo na stališča otrok do medkulturnosti in odprtosti za sklepanje prijateljstev z otroki priseljenci, zato je pomembno, da jim predstavimo prednosti medkulturne in inkluzivne VIZ ustanove za vse otroke in mlade. Predstavimo jim dejavnosti šole oz. VIZ ustanove za to, da bi se v njej vsi počutili dobrodošle, sprejete. Povabimo jih na dejavnosti, ki jih šola in lokalna skupnost organizirata z namenom druženja in spoznavanja različnih kultur. Predstavimo jim tudi možnosti za aktivno sodelovanje v dejavnostih VIZ ustanove in možnosti prostovoljnega dela (NEU, 2018).

5. Aktivnosti za spoznavanje in povezovanje

- Če učitelj/učiteljica in sošolci ter sošolke otroka priseljenca pozdravijo v njegovem maternem jeziku, se bo ta počutil bolj dobrodošlo, zaželeno in vključeno. Otroku omogočimo, da se predstavi v svojem maternem jeziku in če je potrebno in mogoče, zagotovimo prevajanje.
- Če imamo v učilnici/VIZ ustanovi zemljevid z označenimi državami, od koder prihajajo otroci in mladi, označimo še državo iz katere prihaja otrok priseljenec. V primeru, da imamo v učilnici sestavljenko z imeni in slikami otrok, ji dodamo še košček z njegovim imenom. To prispeva k občutku povezanosti in pripadnosti v oddelku (IILT in SELB, 2007).
- Novi sošolec ali nova sošolka jih lahko nauči nekaj besed in fraz v maternem jeziku in te napišejo na plakat. Zraven dopišejo še slovenski prevod (Vižintin, 2013).
- Organiziramo lahko (tematski) **izlet, spoznavanje kraja**, obisk različnih ustanov v lokalni skupnosti.
- Izvajamo **igre**, s pomočjo katerih se otroci sprostijo, izvedo kaj novega o sošolcih in sošolkah ter ugotavljajo, v čem so si podobni. Ugotovitev, da imajo podobne interese, lahko pripomore k oblikovanju prijateljskih odnosov.
 - **Ime in gib**: otroci se v krogu predstavijo tako, da povedo svoje ime in nato naredijo poljuben gib, drugi pa nato oboje ponovijo (Štirn in Žorž Kisilak, 2015).
 - **Veriga imen**: na sredino lista eden od otrok zapiše svoje ime, drugi pa svoja imena nato dopisujejo kot v križanki (Štirn in Žorž Kisilak, 2015).
 - **Sadna solata**: otroci sedijo na stoli v krogu. Tisti, ki nima stola, je vodja. Vodja se postavi v sredino kroga in ostalim da navodilo: »Zamenjajte se vsi, ki ... imate zelene copate.« Ob enem pokaže na lastnost/predmet, na katerega morajo biti vsi pozorni; v tem primeru na zelene copate. Vsi, za katere je ta lastnost značilna, vstanejo in iščejo prazen stol, na katerega bi se lahko usedli. To ne sme biti isti stol, na katerem so ravnokar sedeli. Kdor ne najde prostega stola, je naslednji vodja. Otrok priseljenec lahko predmet/lastnost poimenuje v maternem jeziku in jo pokaže, drugi otroci ali učitelj/učiteljica pa povedo slovenski prevod.
 - **Nekaj o nas**: otroci stojijo ali sedijo v krogu. Spoznavajo se tako, da nekdo postavi vprašanje, npr. »Kaj rad počneš v prostem času?« in vsak odgovori z besedami ter pokaže na sliko te dejavnosti. Pomagajo si lahko npr. s karticami Slika jezika. Tako povedano razumejo vsi, otrok priseljenec se uči slovenskih besed, ostali pa besed v njegovem jeziku.
 - Skupaj lahko zaplešete katerega od **plesov, zapojete kakšno pesem, izvedete katero od športnih dejavnosti** (npr. nogomet3).

- **Zabava nasmehov in prijetnih čustev.** Otroci hodijo po prostoru, pogledajo osebo, ki jo srečajo, se ji nasmehnejo in jo pozdravijo. Lahko se tudi objamejo, rokujejo.
- **Veriga podobnosti** (Rozman, 2006). Določimo osebo, ki prva pove eno izmed stvari, ki jih najraje počne v prostem času. Nato jo za roko prime oseba, ki rada počne enako ali podobno stvar in pove še eno dejavnost, v kateri uživa. Za roko jo prime naslednja s podobnim interesom. Igra se nadaljuje, dokler vsi učenci in učenke ne oblikujejo verige.

6. Dejavnosti za spodbujanje odprtosti za multikulturalnost, za večjo kulturno občutljivost

- **Medkulturna učna ura** (Ferkolj Smolič, 2015)
 - Gre za učno uro v jeziku otroka priseljenca, izvedeno z namenom lažjega zavzemanja perspektive osebe, ki pride v okolje, kjer govorijo jezik, ki ga še ne razume. Govorjenja slovenščine je malo. Učenke in učenci se morajo pri sporazumevanju znajti in se spoprijeti z neprijetnimi občutki, ko ne razumejo vsega povedanega.
 - Pri izvedbi pomagajo razrednik/učitelj ter otrok priseljenec. To je priložnost, da se izkaže, pokaže močno področje – znanje maternega jezika. Sodelujejo lahko tudi starši priseljenci, učitelji in učiteljice maternih jezikov, predstavniki in predstavnice društev priseljencev.
 - Predstavijo npr. državo in kulturo iz katere prihaja otrok priseljenec.

Še nekaj primerov dejavnosti:

- priprava tradicionalnih jedi ob praznikih,
- predstavitev plesov in narodnih noš, iger, ki so značilne za določeno državo ali kulturo,
- poslušanje glasbe (npr. obiskovanje koncertov), ogled filmov z diskusijo,
- branje literature v različnih jezikih (prebirajo jo lahko npr. starši otrok priseljencev in se nato z oddelkom pogovarjajo o prebranem),
- druženje staršev in otrok ob praznikih,
- povabilo znane osebe ali (uspešnih) bivših učencev (npr. na področju umetnosti, športa, znanosti) z izkušnjo priseljevanja (Vižintin, 2013).

- ## 7. Otrok priseljenec naj ima priložnosti, da govori v maternem jeziku.
- Ta je namreč osnova za učenje tujih jezikov. Ker ga obvlada, se pri govorjenju počuti bolj samozavestno in varno. Otroka spodbujamo, da se izraža v slovenščini in dopuščamo možnost, da je tiho in poslušal ter se tudi tako uči. Primeri dejavnosti, pri katerih lahko uporablja materni jezik:
- sodelovanje na šolskih prireditvah v lastnem jeziku,

- v šolski časopis lahko zapiše nekaj prispevkov v maternem jeziku, vsebino pa lahko s pomočjo sošolk/sošolcev in učitelja/učiteljice prevede tudi v slovenščino,
- sodelovanje pri pripravi aktivnosti, ki potekajo v maternem jeziku otroka (npr. izvedba šolske predstave, šolske ure ... v maternem jeziku),
- krožki/dodatni pouk maternega jezika,
- sodelovanje s priseljenjskimi društvi v lokalnem okolju, ki nudijo učenje jezikov,
- vrstniško ali študentsko tutorstvo, pri čemer je dobro, da tutor/tutorka govori otrokov materni jezik - skozi takšno sodelovanje otrok krepi oba jezika (slovenščino in materni jezik),
- kotiček s tujimi knjigami v šolski knjižnici ter spodbujanje otrok, da si izposodijo knjige v svojem jeziku;
- lahko tudi dostopnost drugih medijev (glasba, filmi) v maternih jezikih priseljencev v knjižnici;
- če je smiselno in mogoče, lahko otrok svoje znanje predstavi v svojem maternem jeziku.

8. Nudenje konkretne pomoči in podpore s strani zaposlenih na šoli

Staršem in otrokom nudimo informacije, ki jih potrebujejo za uspešno vključitev v novo okolje (npr. obveščanje o tečajih slovenščine, pomoč pri izpolnjevanju različnih dokumentov, pomoč pri orientaciji v novem okolju, informacije o poteku dejavnosti v šoli). Po potrebi zagotovimo prevajanje (npr. prevajalca/prevajalko preko nevladnih organizacij). To prispeva k občutku varnosti, sprejetosti.

Učitelji/učiteljice zaupniki/zaupnice otrokom priseljencem pomagajo pri orientaciji v šolskih prostorih, vprašanih v zvezi s prehrano, z urnikom, s poimenovanjem šolskih predmetov, glede prilagoditev ocenjevanja, dni dejavnosti, počitnic (kdaj v Sloveniji ni pouka), običajev (npr. kaj je pustovanje), pomagajo pri izpolnjevanju različnih dokumentov, razlagi pomena obvestil ... Ker jih sproti spremljajo, bolje poznajo njihova močna področja in lahko pomagajo pri načrtovanju pridobivanja ocen in prilagoditev pri pouku (Boscarol in Žorž Kisilak, 2016).

9. Izvedba delavnic v 3./4. in 5./6. razredu

Delavnice v 5. ali 6. razredu:

- 1. in 2. delavnica = aktivnosti za ustvarjanje varnega šolskega okolja (uvodna povezovalna igra, oblikovanje razredne zaveze za pozitivno vzdušje in dobre odnose v razredu),
- 3. delavnica: aktivnosti za prepoznavanje in krepitev osebnostnih moči (predstavitvev moči, prepoznavanje moči pri sošolcih, naloga »Moj skrivni prijatelj«),
- 4. delavnica: aktivnosti za krepitev prijaznosti in podpornih medosebnih odnosov (bingo prijaznosti, aktivnost »Stop. Dihaj. Poslušaj. Odzovi se.«, igra vlog),
- 5. delavnica: aktivnosti za pogovor o čustvih ter za spoznavanje in krepitev empatije (kviz za prepoznavanje čustev, aktivnost »Zemljevid empatije«, iskanje idej za razvijanje empatije v razredu),
- 6. delavnica = aktivnosti za ustvarjanje vključujočega okolja (diskusija, kako se počutimo, ko pridemo v novo okolje, nizanje idej, kako lahko pomagamo novemu sošolcu, ki prihaja iz druge države, Elonina zgodba, zaključek naloge »Moj skrivni prijatelj«).

Delavnice v 3./4. razredu:

- 1. delavnica = ustvarjamo varen prostor, razmišljamo o željah in korakih za dobro počutje in sobivanje v razredu (aktivnost »Barka želja«, aktivnost »Vsi na otok«),
- 2. delavnica = aktivnosti za prepoznavanje in krepitev osebnostnih moči (»Veriga podobnosti«, predstavitev moči, prepoznavanje lastnih moči),
- 3. delavnica = aktivnosti za pogovor o čustvih ter za spoznavanje in krepitev empatije (aktivnost za prepoznavanje čustev v različnih situacijah, razlaga empatije, igra vlog za krepitev empatičnega odziva),
- 4. delavnica = aktivnosti za ustvarjanje vključujočega okolja (zgodba »Slonom vstop prepovedan«, pogovor o prihodu v novo okolje, nizanje idej, kako lahko pomagamo novemu sošolcu, ki prihaja iz druge države).

10. **Skrb za varno šolsko okolje.** Pomembno je, da se vsi zaposleni zavedamo problematike vrstniškega nasilja ter delujemo preventivno in sistematično (Peklaj in Pečjak, 2015). Vključeni naj bodo vsi zaposleni na šoli ter vsi otroci, mladi in njihovi starši. Poskrbimo, da poznajo pravila vedenja in se čutijo odgovorne za njihovo upoštevanje. Smiselno je, da na šoli v vseh triadah izvajamo preventivne delavnice z namenom ozaveščanja in preprečevanja različnih oblik vrstniškega nasilja. Preko anket in pogovorov z otroki sproti spremljamo pojavnost vrstniškega nasilja in glede na to izvajamo ukrepe, kot je npr. dežurstvo učiteljev in večji nadzor v prostorih, kjer je nasilja več. Zaposleni v primeru vrstniškega nasilja dosledno ukrepamo in tako pričam, osebam, ki so nasilje doživele in tistim, ki so ga povzročale sporočamo, da nasilje ni ustrezen način za doseganje ciljev.

11. **Vzpostavitev načinov dela, kjer so v ospredju sodelovalni cilji** (učenci in učenke cilj dosežejo, če sodelujejo in si pomagajo)

- Otroci sodelujejo v **dejavnostih, ki se jim zdijo privlačne** (Bečaj, 2001, v Peklaj in Pečjak, 2015), npr. skupaj organizirajo zabavo dobrodošlice za novega sošolca/novo sošolko, razne piknike, plesе za otroke in starše, zabave ob praznikih. Sodelujejo lahko tudi z lokalno skupnostjo, npr. na ustvarjalnih in kulturnih delavnicah v sodelovanju z domom upokojencev, vrtcem, v projektih za varovanje okolja, pomagajo pri organizaciji dobrodelnih dogodkov ipd. To prispeva k občutku, da so del skupnosti in da so zanj naredili nekaj dobrega. K dobremu počutju in boljši klimi v oddelku prispevajo tudi skupno praznovanje rojstnih dni, igranje družabnih iger, pogovori o temah, ki učence in učenke zanimajo.
- Pri različnih predmetih **načrtujmo sodelovalno učenje v majhnih (npr. 4-članskih) heterogenih skupinah**. Bistvo sodelovalnega učenja je, da je cilj celotne skupine tudi cilj vsakega člana in v kateri vsak član dobi svoje zadolžitve, ki jih zmore opraviti in tako prispevati k dosegu skupnega cilja. Med seboj naj si učenci in učenke pomagajo, se poslušajo (razmislijo naj o predlogih katerega koli od članov), sodelujejo. Vsak opravi svoj del naloge, pri tem pa lahko prosi za pomoč ostale v skupini, če se kje zatakne. Smiselno je, da nekaj minut pred koncem ure učitelj/učiteljica naredi diskusijo z otroki o tem, kako uspešna je bila skupina pri opravljanju naloge in kaj bi v prihodnje lahko izboljšali (koliko so pomagali drugim, se poslušali, upoštevali ideje sočlanov ipd.) (Peklaj, 2001). Raziskave kažejo, da sodelovalno učenje prispeva k izboljšanju odnosov med učenci in zmanjševanju motečega vedenja (Burrton, James in Ambrosio, 1993; Hertz-Lazarowitz, Baird in Lazarowitz, 1994, v Peklaj in Pečjak, 2015) ter k doseganju spoznavnih, čustveno-motivacijskih (občutek lastne učinkovitosti, večji interes za predmet, motivacijo) in tudi spretnostnih ciljev (npr. komunikacijske spretnosti, spretnosti vodenja, sodelovanja) (Peklaj, 2001; Puklek Levpušček in Marentič Požarnik, 2005, v Peklaj in Pečjak, 2015).
- Pri uporabi tekmovalnih ciljev bodimo pozorni, da učenci in učenke cilja ne zaznajo kot preveč pomembnega, saj to lahko prispeva k večji anksioznosti, namernemu oviranju ostalih in goljufanju. Poudarek naj bo na učenju (tudi tega, kako biti pošten tekmovalec, ki zna zmagati in izgubiti, spremljati lasten napredek in napredek drugih, ločiti izid tekmovanja od vrednotenja samega sebe) in ne na tekmovanju (Žagar, 2011).

12. **Tutorstvo**. Posebej koristno je vrstniško tutorstvo, ki je organizirano in načrtovano.

Organizator/-ka tutorstva z učenci in učenkami, ki nudijo pomoč vrstnikom in vrstnicam, izvaja redne sestanke. Tutorji in tutorke razvijajo spretnosti, znanja za uspešno nudenje pomoči, se pogovarjajo o tekočem delu, morebitnih težavah in načinih razreševanja, načrtovanju nadaljnjega dela ter izmenjujejo izkušnje. Vodijo tudi dnevnik, v katere pišejo potek dela, refleksije, vlagajo izdelke, ki nastajajo tekom procesa. Tutorji in tutorke z lastno

izkušnjo selitve v novo okolje pogosto še lažje zavzamejo perspektivo otroka priseljenca. Če je mogoče, naj učencu/učenki pomaga nekdo, ki zna govoriti njegov/njen materni jezik in je njegov sošolec/sošolka (Rebec Marinković, 2015). Smiselno je, da pomoč ne poteka le na učnem področju, ampak gre tudi za druženje in pomoč pri vključevanju v novo okolje (Rebec Marinković, 2015).

13. Odkrivanje učenčevih/učenkinih močnih področij in spremljanje napredka.

- Močna področja prispevajo k boljši samopodobi in samospoštovanju. Pomembno je, da jih učitelji in učiteljice ter vrstniki in vrstnice prepoznajo, saj se bo otrok na ta način počutil bolj vključenega, sprejetega.
- Z otrokom priseljencem in njegovimi starši se pogovorimo o interesih in dejavnostih, v katerih je uspešen in mu pomagamo pri vključitvi v interesne dejavnosti, kjer lahko ta področja nadalje razvija. Najbolje, da se z različnimi organizacijami v lokalni skupnosti, ki izvajajo pristočasne dejavnosti (posebej z mladinskimi centri, večgeneracijskimi centri ipd.), šola poveže ob začetku šolskega leta, tako da lahko skupaj načrtujemo oblike sodelovanja.
- Do učenca/učenke izražajmo realna, pozitivna in prožna pričakovanja. Bodimo pozorni na Pigmalionov učinek (otrok priseljenec nima nujno slabšega, pomanjkljivega znanja) in na trajna pričakovanja, ki zavirajo napredek (Pekljaj in Pečjak, 2015).
- S pomočjo **individualnega načrta aktivnosti** spremljajmo učenčev/učenkin napredek na različnih področjih in ga/jo pohvalimo (tudi javno, da ga opazijo sošolci in sošolke). Učiteljevo/učiteljičino vedenje do otroka je posebej v nižjih razredih OŠ model in prispeva k temu, kako ga zaznavajo drugi vrstniki in vrstnice (Hughes, Cavell in Willson, 2001, v Pekljaj in Pečjak, 2015).

INA vsebuje: predstavitev načina življenja, socialne vključenosti, navad, pričakovanja okolja, v katerem je oseba do sedaj živela in se šolala, trenutno oceno znanja na posameznem področju, močna področja, interese, specifične kratkoročne in dolgoročne cilje, prilagoditve in oblike pomoči (npr. prilagoditve učnih oblik, metod, preverjanja in ocenjevanja znanja), otrokove pripomočke pri pouku (npr. slovar, računalnik), načrt za evalvacijo ciljev, načrtovanje sodelovanja s starši/skrbniki, sodelovanja z lokalno skupnostjo. Smiselno je, da je dostopen v e-obliki ter da ga učitelji in učiteljice otroka priseljenca sproti dopolnjujejo v sodelovanju z otrokom in njegovimi starši.

14. Prepoznavanje in pomoč pri razvijanju in krepitvi osebnostnih moči otrok

- **Prepoznamo osebnostne moči otrok** in jih omenimo v pohvali za ustrezno vedenje, napredek. Glejte tudi načrta za drugo delavnico za 3. in 6. razred, katerih tema so osebnostne moči.
- **Vsak dan ima en otrok v razredu nalogo, da pomaga**, ko opazi, da drugi to potrebujejo (npr. »da petko« za dobro opravljeno delo, s pomočjo učitelja/učiteljice na prostor za razredne novičke zapisuje pomembne dogodke, uspehe in napredek sošolk in sošolcev v tistem dnevu, pomaga učitelju/učiteljici pri deljenju gradiva ...).
- **Optimističen izhod** (Deninger, Kolic in Young, 2016). Pred koncem pouka učence in učenke povabimo, naj napišejo eno pozitivno izkušnjo v tem dnevu; kaj jim je bilo všeč, kaj so se naučili. Listke lahko shranjujejo v posebni škatli in občasno na glas preberejo, kar so zapisali. Oblikujejo lahko tudi skupni izdelek: drevo naših pozitivnih izkušenj. Prakticiranje optimizma otrokom omogoča, da krepijo spretnosti zavzemanja perspektive, sprejemanja gledišč drugih in se pozitivno povezuje z dobrim zdravjem.
- **Vzgoji misel** (Deninger, Kolic in Young, 2016). Učitelj/učiteljica nariše sadiko in reče: »Danes bomo vzgojili pozitivno misel. Pomislite na nekaj pozitivnega o našem razredu.« Na tablo napiše npr.: »Smo dobri pomočniki, smo vredni zaupanja, smo prijazni in zmoremo _____.« Oddelek izbere eno lastnost. Učitelj/učiteljica reče: »Vsak dan bomo zalivali naše misli, tako da bomo poslušali in opazovali vse pozitivne stvari, ki bodo pomagale naši rastlini rasti. Iskali bomo tudi plevel, tj. katero koli misel, ki smo jo videli ali slišali in bi lahko onemogočala rast naši rastlini.« Vsak dan preverijo, kako gre in si ogledajo slike rastline, ki raste od semena dalje.
- **Škatla/kozarec hvaležnosti**. Učence in učenke spodbudimo, naj bodo pozorni na vse dobre stvari, ki so jih za njih naredili sošolke in sošolci in naj jim napišejo listke z zahvalo ter jih dajo v škatlo/kozarec. Ob koncu tedna/dneva skupaj pogledamo napisano. Na ta način spodbujamo prosocialno vedenje in oblikovanje dobrih odnosov v oddelku.
- **Detektivsko poslušanje** (NIJZ, 2016). Učencem in učenkam damo nalogo, da se krajši čas pogovarjajo v parih in da sogovornika/sogovornico zelo pozorno poslušajo in opazujejo (kot detektivi). Pozorni naj bodo na njihove gibe telesa, izraze na obrazih in besede, ki jih povedo. Če opazijo, da so njihove misli odtavale, naj si rečejo stop in se vrnejo k poslušanju sogovornika/sogovornice. Na koncu sogovorniku/sogovornici povedo, kaj vse so opazili, pri tem pa naj ga/je ne sodijo in naj mu/ji ne dajejo nasvetov. S tem krepijo moči za vzpostavljanje medosebnih odnosov.
- Za spodbujanje igrivosti: z oddelkom delimo **zabavne stvari, anekdote**, ki so se nam zgodile, povemo kakšno **šalo**. K temu spodbujamo tudi učence. Igramo se lahko **družabne igre** in jih prilagodimo, npr. iz starih škatlic, na katere napišemo različna vprašanja naredimo igro Jenga, iz slamic naredimo igro Mikado (pravila lahko prilagodimo tako, vsak, ki potegne slamico pove en kompliment osebi, ki je na vrsti za

njim), se igramo pantomimo (otroci naj npr. ponazarjajo situacije, v katerih doživljajo različna čustva).

- **Otrokom pomagajmo razvijati kritično mišljenje.** Z njimi se pogovarjamo o kakovosti argumentov, dokazov za različna stališča, ki jih slišijo, preberejo ... v medijih, na šoli, v družbi in so trenutno aktualna.

Lažne novice. V oddelku se lahko pogovarjamo o tem, kako prepoznati lažne novice in o tem, zakaj so škodljive. Skupaj lahko preizkusimo spletno igro Slaba novica (za [otroke](#), za [mlade](#)), ki otroke uči o značilnostih in načinih prepoznavanja lažnih novic.

15. Spodbudimo učitelje in učiteljice, da pri pouku izvedejo različne aktivnosti, ki prispevajo k pozitivni klimi v razredu, sproščenemu vzdušju, povezanosti, občutku varnosti ...

Viri in literatura

Boscarol, T. in Žorž Kislak, I. (2015). Navezati prvi stik z učencem in postati učitelj zaupnik. V M. Jelen Madruša in I. Čančar (ur.), *Razvijamo medkulturnost kot novo obliko sobivanja. Zbornik* (str. 67–69). Ljubljana: ISA institut. Dostopno na <http://www.medkulturnost.si/wp-content/uploads/2013/11/Razvijamo-medkulturnost-kot-novo-obliko-sobivanja-Zbornik.pdf>

Deininger, A., Kolic, S. in Young, D. (2016). *Calm Moments Cards*. Dostopno na www.everymomentcounts.org

Integrate Ireland Language and Training (IILT) in Southern Education and Library Board (SELB) (2007). *Together towards inclusion. Toolkit for diversity in the primary school*. Dostopno na file:///C:/Users/HP/Desktop/e-učenje%20SIMS/Together_Towards_Inclusion.pdf

Jelen Madruša, M. in Majcen, I. (ur.) (2018). Predlog programa dela z otroki priseljenci za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja. Ljubljana: ISA institut. Dostopno na <http://www.medkulturnost.si/wp-content/uploads/2018/09/Predlog-programa-dela-z-otroki-priseljenci.pdf>

Licardo, M. in Burnšek, M. (2017). Smernice za vzgojitelje v vrtcih. V M. Licardo in N. Golob, *Priložnosti za uspeh. Priložnosti za vzgojitelje in učitelje pri delu z otroki in mladostniki, ki prihajajo iz drugih kulturnih okolij* (str. 29–43). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.

National Education Union (NEU) (2018). *Welcoming refugee children to your school. A national Education Union teaching resource*. Dostopno na <https://www.teachers.org.uk/sites/default/files/2014/neu335-refugee-teaching-guide.pdf>

Projekt »Izzivi medkulturnega sobivanja«

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

Konzorcij: Osnovna šola Koper, Osnovna šola Maksa Durjave Maribor, Srednja šola Slovenska Bistrica, Druga osnovna šola Slovenj Gradec, Osnovna šola Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj III., osnovna šola Celje, Osnovna šola Tončke Čeč Trbovlje, Osnovna šola Leskovec pri Krškem, Osnovna šola Grm, Novo mesto, Osnovna šola Antona Globočnika Postojna, Osnovna šola Trzin, Osnovna šola Livada, Srednja šola Jesenice, Osnovna šola Matije Čopa Kranj, Osnovna šola Milojke Štrukelj Nova Gorica in ISA institut.

NIJZ (2016). *Čuječnost. Poglobljeno spoznavanje in uporaba v šoli. Spomladansko srečanje Zdravih šol, Ljubljana 29. in 30. 3. 2016.* Dostopno na https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/cujecnost_zs_marec_2016.pdf

Peklaj, C. in Pečjak, S. (2015). *Psihosocialni odnosi v šoli.* Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Peklaj, C. (2011). *Sodelovalno učenje ali več glav več ve.* Ljubljana: DZS.

Rebec Marinković, M. (2015). Priložnosti v medvrstniški pomoči, tutorstvu in prostovoljstvu. V M. Jelen Madruša in I. Čančar (ur.), *Razvijamo medkulturnost kot novo obliko sobivanja. Zbornik* (str. 97–100). Ljubljana: ISA institut. Dostopno na <http://www.medkulturnost.si/wpcontent/uploads/2013/11/Razvijamo-medkulturnost-kot-novo-obliko-sobivanja-Zbornik.pdf>

Rozman, U. (2006). *Trening socialnih veščin.* Nova Gorica: Educa.

Štirn, M. in Žorž Kisilak, I. (2015). Aktivnosti za razvijanje socialno čustvenih kompetenc. V M. Jelen Madruša (ur.), *Priročnik za izvajanje programa Uspešno vključevanje otrok priseljencev* (str. 128–134). Ljubljana: ISA institut. Dostopno na <http://www.medkulturnost.si/wp-content/uploads/2013/11/Priro%C4%8Dnik-za-izvajanje-programa-UVOP1.pdf>

Vižintin, M. A. (2013). *Vključevanje otrok priseljencev prve generacije in medkulturni dialog v slovenski osnovni šoli. Doktorska disertacija.* Dostopno na http://pefprints.pef.uni-lj.si/1952/1/Vizintin%2C_doktorska_disertacija_.pdf

Zavod RS za šolstvo (ZŠ) (2012). *Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole. Smernice za celostno vključevanje priseljencev (otrok, učencev in dijakov) iz drugih jezikovnih in kulturnih okolij v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem.* Dostopno na http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2013/programi/media/pdf/smernice/cistopis_Smernice_vkljucevanje_otrok_priseljencev.pdf

Žagar, D. (2011). *Didaktika psihologije v srednjem izobraževanju.* Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Pripravile: Mateja Štirn, Jerneja Šibilja in Mateja Dolinar

ISA institut

Oktober 2019

Projekt »Izzivi medkulturnega sobivanja«

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

Konzorcij: Osnovna šola Koper, Osnovna šola Maksa Durjave Maribor, Srednja šola Slovenska Bistrica, Druga osnovna šola Slovenj Gradec, Osnovna šola Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj III., osnovna šola Celje, Osnovna šola Tončke Čeč Trbovlje, Osnovna šola Leskovec pri Krškem, Osnovna šola Grm, Novo mesto, Osnovna šola Antona Globočnika Postojna, Osnovna šola Trzin, Osnovna šola Livada, Srednja šola Jesenice, Osnovna šola Matije Čopa Kranj, Osnovna šola Milojke Štrukelj Nova Gorica in ISA institut.